

הלל מעתה נישא היטב קושית המהרש"א למה הוצרך הרא"ם לומר דאברהם התפס חולין על טהרת הקודש, ולא סגי שהיה אוכל חולין על טהרת תרומה, דלמש"נ אילו היה מתפסו על טהרת תרומה עדיין היה מותר ליתן

לאורחיו, דהלא כל שנעשו רק על טהרת תרומה אין בו דין שריפה, וע"כ דהתפסו ע"ט הקודש שאם נטמא נשרף, ואם נטמא בטומאת מעל"ע שבגדה תולין אותו ואינו נאכל ואינו נשרף כמבואר בר"מ.

ביאור דברי שרה אחרי בלותי היתה לי עדנה

ששמעה מן המלאכים בשורת הבן, וא"כ למה אח"כ כאשר שמעה את הבשורה צחקה ואמרה אחרי בלותי היתה לי עדנה, והלא כבר חזרה לימי עלומיה והיתה לה עדנה, ותירצו בתוס' דמה שראתה דם באותה שעה לא היה בתורת וסת אלא באקראי בעלמא, ורק אחר בשורת המלאכים חזרה לימי עלומיה והיתה לה עדנה.

אבן מדברי רש"י שם יא. [ד"ה כי מדלין משמע דמה שפירסה נדה בתחילה היה זה וסת, ונמצא דע"כ כבר התחילה לחזור לימי עלומיה לפני בשורת המלאכים, ואשר ע"כ צריך ליישב קושית התוס' כעין דרכם, והוא דאף שבאמת כבר התחילה לחזור לימי עלומיה, מ"מ כ"ז שלא נתפשטו הקמטים היתה סבורה שהדם בא באקראי בעלמא, אך לאחר מיכן נודע לה שבאמת היה דם זה וסת של עדנה.

הלל מעתה מבואר מאד דברי שרה, שאמרה אחרי בלותי היתה לי עדנה, היינו שהוברר כי מה שכבר ראיתי דם היה זה בתורת עדנה, ואין זה אקראי בעלמא.

ותצווק שרה בקרבה לאמר אזורי בלותי היתה לי עדנה ואדוני זקן. ^{אוצר החכמה} [פי"ח פ"ב]

בספר שמן ששון [לבעל המגן אברהם] העיר על לשון זה שאמרה שרה אחרי בלותי היתה לי עדנה, דבפשוטו היה לה לומר אחרי בלותי יהיה לי עדנה בלשון עתיד, יעוי"ש מה שפלפל בזה בארוכה.

והנראה בזה, דהנה בתוס' בר"ה יא: [בהג"ה] הקשו קושיא עצומה כהאי עובדא, כי הנה בתחילה אמר אברהם לאורחיו ואקחה פת לחם וכו', ובסוף לא מצינו שהביא לחם, ואמרו על כך בב"מ פז. אמר אפרים מקשאה בשם ר"מ דאברהם אבינו היה מתמיר לאכול חולין בטהרה, ושרה אמנו אותו היום פרסה נדה, והעוגות שלשה עבור האורחים נטמאו, וכיון שנטמא הלחם לא הביאו אברהם לפני האורחים, ומעתה הקשו בתוס', דאם אברהם אבינו לא הביא הלחם מפני טומאתה, הרי ע"כ שפירסה נדה טרם

תשובה בבן נח מהו א. תוהה על הראשונות ב. מעשה כפרה

כתב בתרגום, אעביד עימהון גמירא אם לא תיבין, ואם תיבין לא איתפרע, הרי מבואר מדברי התרגום שאמר הקב"ה דאם יעשו

ארדת נא ואראת הכצעקתה הבאה אלי עשו כלה, ואם לא אדעה. [פי"ח פכ"א]

מה שכתבו האחרונים, ובאמת שכבר עמד בזה הרמ"ע מפאנו מאמר חקור הדין ח"ב פי"א, ויעוין מה שהארכתי בכ"ז בפרשת נצבים [פ"ל פי"א].

ותובן מה שנתבאר שם, דבדין תשובה איכא תרתי, חדא דכך היא המידה בכל מי שתוהה על הראשונות שהוא מועיל לו, וכמבואר בקידושין מ: דאף בעושה מצוה ותוהה עליה מפסיד שכרה, ושנית דין תשובה בתורת מעשה כפרה, וכמו הקרבת קרבן שהוא מעשה כפרה, וממילא י"ל דכל מה שיש לנכרי ענין תשובה היינו דוקא ענין תשובה של תוהה על הראשונות, אך תשובה בתורת מעשה כפרה לית ליה יעו"ש בארוכה, ועמש"נ לעיל [עמ' כ"ה].

תשובה לא יפרע הקב"ה מהם, וכן הוא להדיא בתרגום יונתן ובתרגום ירושלמי, אשר לכאורה צ"ע מהא דאיתא בתנחומא פרשת האזינו סי' ד' על הכתוב ישא ה' פניו אליך, דהך קרא מיירי בעשה תשובה, יכול לכל ת"ל אליך ולא לאומה אחרת, הרי מפורש דתשובת נכרי אינה מתקבלת.

וכבר עמד על המחקר במנח"ח מצוה שס"ד סקל"ד, והביא מה שכתבו האחרונים שאין מועיל תשובה בנכרי, [ואשר כן מוכרח גם מדברי התנחומא הנ"ל וכמש"נ], אכן כתב שיש להעיר ממעשה דינינו שנתקבלה תשובתן של נכרים, [כמבואר כן להדיא בתענית טז.], וכתב שהאחרונים כבר תירצו קושיא זו, סתם דבריו ולא פירש לנו

פרפרת גימטריא בעונש המלאכים

שנענשו על שתלו הדבר בעצמם], היכן חזרו המלאכים למחיצתו של הקב"ה, על הסולם בחלום יעקב.

ועל פי החשבון היה זה קל"ח שנה כמבואר במדרש, דהלא מעשה זה היה בשעה שהיה אברהם בן צ"ט שנה, וכשהיה אברהם בן ק' שנה נולד יצחק, וכשהיה יצחק בן ס' שנה נולד יעקב, וכשהיה יעקב בן ס"ג שנה יצא מביתו של יצחק לחרן, וי"ד שנה נטמן בבית מדרשם של שם ועבר, נמצא דיעקב היה בן ע"ז שנה בחלומו, נמצא דמאז מעשה סדום עד חלום יעקב היה קל"ח שנה, וזמן זה של קל"ח שנה נענשו המלאכים כמש"נ.

אשר נראה בזה דבר נחמד, דהנה המלאכים אמרו כי משחיתים אנחנו את המקום הזה, והיה להם לומר כי משחית ידוד את המקום הזה, וכפי שאמר כן לוט לחתניו בלשון הזה כי משחית ידוד וגו', והנפקותא בהגימטריא בין מה שאמרו המלאכים לבין מה שהיו צריכים לומר,

כי משחיתים אנחנו את המקום הזה.
[פי"ט פי"ג]

כתב בתרגום יונתן בפרשת ויצא [פכ"ח פי"ב] דשני המלאכים הלכו לסדום ואמרו משחיתים אנחנו ונענשו בכך שהוטרדו ממחיצתו של הקב"ה מאותה שעה שאמרו כן, עד שעה שליוו את יעקב מבית אביו עד בית אל, וכפי שיבואר היה זה עונש על מה שתלו המלאכים את הפיכת סדום בעוצם ידם באמרם משחיתים אנחנו את המקום הזה, והיה להם לומר שה' משחית את המקום הזה, ויעוין במשך חכמה באופ"א.

ובך איתא במדרש פרשת ויצא פס"ח פי"ב ר' לוי בשם רשב"נ אמר מלאכי השרת ע"י שגילו מסטורין של הקב"ה נדחו ממחיצתן קל"ח שנה, [היינו שנענשו על שגילו שהקב"ה עומד להפוך את סדום], ר' תנחומא הוה מפיך לישנא קלא, א"ר חמא בר חנינא ע"י שנתגאו ואמרו כי משחיתים אנחנו את המקום הזה, [היינו